

Drama lui Apostol Bologa in romanul Padurea spanzuratilor

Cel care traieste drama intelectualului ardelean de la inceputul secolului XX. este Apostol Bologa. Intelectualitatea ardeleana lupta pentru libertatea sociala, iar membrii familiei Bologa s-au remarcat in cadrul acestei lupte. Un strabunic din partea mamei fusese armas al lui Avram Iancu. Un stramos pe linia paterna fusese tras pe roata. Apostol Bologa ajunge ofiter in armata austro-ungara. A imbracat haina militara dintr-o ambitie ca sa-i dovedeasca usuraticeii sale logodnice, Marta, ca este capabil de fapte indraznete si de curaj.

Cu constiinta datoriei si a obligatiilor ce ii revin in fata legilor civile ale statului multinational in care traieste, Apostol Bologa obtine decoratii pe frontul din Galitia si Italia si incearca un sentiment de mandrie cand este numit in completul de judecata a unui tribunal militar.

Condamnarea cehului Svoboda pentru ca incercase sa dezerteze la inamic i se pare un act de dreapta justitie. Apostol Bologa supravegheaza el insusi executarea pedepsei capitale. Mustrari de constiinta nu are deocamdata, dar eroul isi aminteste de cazul Svoboda si despre padurile de spanzurati, despre care ii vorbise capitanul Klapka.

Cand afla ca regimentul sau va fi dizlocat sa intareasca frontul din Transilvania impotriva romanilor, stirea il zdruncina, il descumpaneste. Ar fi vrut sa ramana unde este, dar n-a obtinut incuviintarea superiorilor. in dilema ca si David Pop din "Catastrofa" incearca sa dezerteze pe frontul rusesc. Este insa ranit. Impasul moral in care se afla revine in momentul in care este obligat sa judece niste tarani romani din jurul frontului sub acuzatia de fraternizare cu inamicul. Bologa nu poate semna o sentinta impotriva constiintei sale de roman.